

MUSEUM DE KOPEREN KNOP
het cultureel en historisch
centrum in de alblasserwaard

KLOMPENPADROUTE

NAAR EN VAN DE TOREN

Klompenpaden zijn oude wandelpaden in een agrarisch cultuurlandschap. Oorspronkelijk onverhard van boerderij naar boerderij, door de weilanden. Vaste routes, die doordat ze veel werden gelopen zichtbaar werden in het landschap. Anno nu zijn er overal veelal verharde wegen en rest alleen nog het agrarische cultuurlandschap, dat aan de oude klompenpaden herinnert.

Vertrek vanaf De Koperen Knop en ga linksaf, Binnendams.

Deze route wordt u beschikbaar gesteld door:

Kies voor de prijswinnende hypotheek- aanbieder

De Langendam Hypotheken & Verzekeringen
Peulenstraat 247
3371 AM Hardinxveld-Giessendam
T 0184-615156
E info@delangendam.nl
I www.delangendam.nl

RegioBank wint ^{weer} de Hypotheek Award voor 'Beste Beheer'.

Wij zijn uw bank.
RegioBank
Zelfstandig Adviseur

- ❖ Museum De Koperen Knop was een deftige boerderij, bewoond door voorname boeren. Die wat te zeggen hadden in de gemeentebesturen, de polderbesturen en de kerkbesturen. Eeuwen terug is hier een eenvoudige houten boerderij ge-bouwd. In de rijke 17^e eeuw werd de huidige boerenhofstee gebouwd, met stenen voorhuis en houten achterhuis. Dat achterhuis is in de 19^e eeuw ook versteend, als laatste de achtergevel, die toen is verhoogd om op zolder meer hooi te kunnen bergen. Kerkelijk behoorde Giessendam bij Giessen-Oudekerk, waar de overleden bewoners van De Koperen Knop in en later naast de kerk werden begraven.

De laatste drie panden van Binnendams zijn voormalige boerderijen.

- ❖ De wat kleinere boerderij naast het museum, Binnendams 4, staat op dezelfde woonheuvel. Beide zijn jarenlang in het bezit geweest van dezelfde eigenaar. In vroeger tijd, toen de boerderijen nog van hout waren en maar enkele decennia meegingen, wisselde boerderij en schuur elkaar op beide percelen af.
- ❖ Zodra u in de gemeente Giessenlanden bent, ziet u links een dubbel woonhuis (Binnendamseweg 110-98), met daarop de naam 'de donkere boom'. Deze naam herinnert aan een grote donkerrode beukenboom, die hier vroeger stond en bijna alle licht tegenhield, zodat het in huis erg donker was.

Bij de kruising met de Molenweg gaat u rechtdoor: Binnendamseweg.

- ❖ Op Binnendamseweg 53 (rechts) ziet u een boerderij genaamd 'de verkeerde wereld'. Deze staat met het woongedeelte naar de Giessen en met de schuur naar de weg. Dit, doordat vroeger vervoer altijd over de Giessen plaatsvond. Dus bouwde men deze buitendijkse boerderij ook gericht op de Giessen. Bijna alle andere boerderijen stonden aan de binnenkant, met het huis naar de Giessen.
- ❖ Ongetwijfeld heeft u al gezien dat de weg waarop u loopt een stukje hoger ligt dan het land aan beide zijden. U bevindt zich op de noordelijke Giessendijk, die zorgt dat de Giessen binnen haar oevers blijft en niet de Alblasserwaard onder water zet. Vroeger toen de afwatering allemaal nog niet zo geweldig was geregeld, was dit een grote zorg voor de bewoners van de streek.
- ❖ In eerste instantie werden er aan de slingerende weg alleen maar binnendijs boerderijen gebouwd. Elke boerderij bezat ook een overtuin, aan de overkant van de weg. Daardoor had iedereen een plekje aan de Giessen om zijn aangevoerde materialen te lossen of zijn producten af te voeren.
- ❖ U treft hier de originele lintbebouwing aan. Alle huizen staan als het ware in een lint langs de Giessen gebouwd. De weg waar u op loopt is ontstaan doordat de mensen van boerderij naar boerderij een (klompen)pad maakten. Die individuele paden zijn aan elkaar verbonden en uiteindelijk is er een weg op aangelegd.
- ❖ Rechts op het adres Binnendamseweg 12, staat een woning met een opvallend puntdak. In deze omgeving staan meer van dit soort woningen. Ze zijn ontworpen

- ❖ U passeert Binnendamseweg 77. Hiernaast is een van de start- en stempelplaatsen van de overbekende Molentochten. Dit zijn landelijk beroemde schaatstochten als er een voldoende dik pak ijs in de wateren in de streek ligt. Dan is het hier zo druk dat het verkeer de hele dag door in files rijdt of zelfs vaak vast staat en geen meter meer vooruit komt. Want als er ijs ligt, ontdooit Nederland.

Dan komt u weer terug bij Museum De Koperen Knop.

- ❖ Links schuin voor u staan tegen de weg aan twee oude huisjes. Het eerste is opnieuw gebouwd, het tweede staat er al jaren. Deze huisjes zijn de verbouwde oude schuur, die in vroeger eeuwen bij De Koperen Knop hoorde. Daar gebeurde het vuile werk, werd het brood gebakken en werd de was gedaan. Voor deze activiteiten is vuur nodig, om te bakken en om water te warmen. Dat gebeurde niet in de boerderij die vanwege het rieten dak erg brandgevaarlijk is. Daarom was er vaak een stookhuisje en hier dus een schuur aan de overkant van de dijk. Een van de huisjes is een aantal jaren terug illegaal gesloopt en moest op last van de gemeente weer worden herbouwd, omdat het een gemeentelijk monument is.

**Museum De Koperen Knop ■ Binnendams 6 ■ 3373 AD Hardinxveld-Giessendam
0184-611366 ■ www.koperenknop.nl ■ koperenknop@planet.nl ■ lengte 5,1 km**

Daarbij is besloten om de spoorroute met een bocht om Hardinxveld-Giessendam heen te leggen en via een tunnel de Giessen te laten passeren.

- ❖ Boven op het viaduct heeft u een mooi uitzicht over het gebied met in het zuiden de contouren van Hardinxveld-Giessendam. U bevindt zich hier op het kruispunt tussen de verstedelijkte Randstad en het weidse polderlandschap van de Alblasserwaard, in het zuiden van het Groene Hart.

- ❖ Vanaf de helling van de brug kunt u goed zien waarom we spreken over lintbebouwing. De huizen en boerderijen zijn aan de Giessen, later de weg, gebouwd en vormen samen daarmee een lint in het landschap.
- ❖ Als u weer bij de bebouwing komt, ziet u rechts achter de woning op de hoek een moestuin. Dergelijke moestuinen stammen uit de tijd dat de mensen geheel zelfstandig voor hun voedsel moesten zorgen. Dat begon met een eenvoudige akker waarop enkele groentesoorten werden geteeld. Later volgden er meer soorten aardappelen en ook klein fruit. Naarmate de levensstandaard steeg kwam er ook een bessentuin en vaak een paar fruitbomen of zelfs een boomgaard. Met tafelfruit (direct na de oogst te eten of verwerkt om het langer te kunnen bewaren) en bewaarfruit (op een koele en droge plaats veelal een paar tot soms wel zes maanden goed te houden). De smaak van de tuinder bepaalde wat er werd geteeld.

Aan het einde van de weg gaat u rechtsaf.

door de Hardinxveldse architect M.C. Donk. Ze zijn allemaal gebouwd in de jaren dertig van de vorige eeuw en dragen kenmerken van de Amsterdamse school.

- ❖ Een stukje verderop ziet u zowel rechts als links moderne bebouwing. De villa's rechts staan in een gebied dat de Klovee heet. Dat is een verkorte naam voor Kale Hoeve, naar een hier ooit gestaan hebbende boerderij. Hier was eertijds een grote uiterwaard in de Giessen, die in de winter vaak onder water stond.
- ❖ Dan begint ook links weer de bebouwing. Voorbij de school, waar links een weg de nieuwbouwwijk in gaat, staan rechts arbeiderswoningen. Dit is de eerste sociale woningbouw van Giessen-Oudekerk, gewoon net als toen gebruikelijk was, gebouwd in het bebouwingslint langs de weg. Er achter loopt de Giessen. De wijk aan de binnenkant van de dijk is van later tijd.
- ❖ Hier aan de overkant van de Giessen ligt het Oudekerkse Bos, op Giessen-Nieuwkerks grondgebied. In het verleden werd aangenomen dat hier een groot kasteel heeft gestaan, maar mogelijk is dat niet meer geweest dan een versterkt huis. Het verhaal gaat dat er een onderaardse gang onder de Giessen doorloopt naar een van de boerderijen in de omgeving. Dan konden de bewoners van dat versterkte huis bij naderend gevaar altijd snel vluchten.
- ❖ Dan komt u op de Giessen-Oudekerkse Buurt. Hier speelde zich vroeger het hele maatschappelijke leven van het dorp af. Er is een kerk, een café en iets verderop was het rechthuis. Naast de kerk stond de school en in de buurt stond de dorpsmederij, die enkele decennia terug is afgebroken. De gehele inventaris daarvan is overgebracht naar een replica, die achter Museum De Koperen Knop is gebouwd.

U houdt hier links aan en passeert de kerk van Giessen-Oudekerk.

- ❖ De kerk van Giessen-Oudekerk is van oorsprong een parochiekerk, van waaruit kerken in omliggende plaatsen werden gesticht. De kerk stamt uit de middeleeuwen. Aan de oostkant was een koor. Kerken werden vroeger altijd in exact dezelfde richting gebouwd, met het koor op het oosten, richting Jeruzalem. De toren van de kerk is eigendom van de Gemeente Giessenlanden. Alle kerktorens zijn van oorsprong eigendom van de burgerlijke overheid, omdat die ze nodig had in tijden van rampen en bij brand. Via de kerktorens en molens werden de mensen in de omgeving gewaarschuwd of opgeroepen. Het torenuurwerk is ook van belang, omdat helemaal nog niet zo lang terug de meeste mensen geen horloge bij zich hadden en toch wel eens moesten weten hoe laat het was.
- ❖ U bevindt zich nu op de zuidelijkste punt van de Damseweg, een van de oudste zuid-noord verbindingen in de Alblasserwaard. Zijdewenden werden die ge-noemd. Van hieruit gaat de weg rechtdoor naar Molenaarsgraaf en Brandwijk. Vervolgens kan men via Vuilendam, Brandwijk en de Ammerse Kade naar Groot-Ammers. Ooit brachten de boeren hun kazen over deze weg naar Groot-Ammers, vanwaar ze verder gingen naar de Goudse kaasmarkt. De Damseweg vormt een scheiding tussen twee polders. Dat blijkt uit het hoogteniveau links en rechts.

Ga de eerste weg links, de Torenweg op.

- ❖ Parallel aan deze weg loopt de Giessen-Oudekerkse Tiendweg, een pad met knotwilgen. Tiendwegen zijn de oudste verbindingswegen van het rivierengebied. Ze werden gebruikt voor de afvoer van het hooi en het vervoer van vee naar en van het land. Maar ook door het gebied trekkende militairen maakten er gebruik van. Vooral als de vijand zich op de dijk bevond, was dit een goed alternatief. Uit overlevering is bekend dat in de Franse Tijd de Kozakken over de tiendwegen kwamen aangerezen. Over de naam Tiendweg doen allerlei verklaringen de ronde.
- ❖ Als u naar rechts kijkt ziet u in de verte een bommenrij. Daar loopt de provinciale weg Dordrecht-Meerkerk. Deze weg is aangelegd in de jaren dertig, als werkgelegenheidsproject. Voor het ophogen van het wegtracé is zand gebruikt uit de directe omgeving. Hierdoor ontstonden grote putten in het landschap, waar later dankbaar gebruik van werd gemaakt voor recreatieve doeleinden. Camping De Put is hiervan een voorbeeld, evenals het recreatiegebied Slingeland.

- ❖ De jaren na de Tweede Wereldoorlog kenmerkten zich door een ongekeerde groei. In het boerenbedrijf volgde de ene schaalvergroting de andere op. Nabij de authentieke boerderijen werden losse stallen gebouwd, om steeds meer vee te huisvesten. Al snel bleek dat deze ontwikkeling niet kon voortduren. Door de stijgende welvaart konden de oude boerderijen worden verkocht aan particulieren. Met de ruilverkaveling werden langs nieuwe wegen moderne boerderijen gebouwd. Het voordeel was daarbij dat het tot dan toe onbekende gebied veel meer open komt te liggen, toegankelijk werd en iedereen er van kan genieten.

De kerk van Giessen-Oudekerk is een markant punt in het landschap.

Bij de eerste weg links gaat u deze op, de Molenweg.

- ❖ Rechts staat de Tiendwegse molen. Deze is in 1906 vanuit Noordeloos naar hier verplaatst, nadat zijn voorganger was afgebrand, doordat de wieken door de harde wind op hol waren geslagen. Het water werd vanuit de sloten in de molentocht gemalen en vervolgens in Molenaarsgraaf op de Graafstroom. Zo komt het uiteindelijk in Kinderdijk terecht waar het molencomplex, een van de werelderfgoederen, het water bij de Elshout op de Lek maalt. Een wipwatermolen, zoals er in de streek meer staan, een Hollands stukje vakwerk.
- ❖ Deze weg kruist de Betuweroute met een hoog viaduct. De Betuweroute is aangelegd in 1997/98 om een betere spoorwegverbinding te krijgen met Duitsland. Dit was wenselijk om de Rotterdamse haven te laten doorgroeien naar de grootste containerhaven ter wereld. Voor het verder vervoer naar Europa was een goede verbinding noodzakelijk. Voorafgaand aan de aanleg is er veel gediscussieerd.